

Byzantská filozofia

Podmienky na absolvovanie predmetu:

V priebehu semestra študent vypracuje seminárnu prácu, v ktorej zhodnotí vybrané témy na základe analyzovaných textov formou prezentácie: za obrazové spracovanie témy v power point získa 15 bodov, za prezentáciu spracovanej problematiky získa 15 bodov, za písomný spracovaný text k prezentácii s uvedením literatúry v rozsahu 5-7 strán získa 20 bodov. Na záver semestra bude písomná previerka, za ktorú získa 30 bodov. Na získanie hodnotenia A je potrebné získať najmenej 75 bodov, na získanie hodnotenia B najmenej 70 bodov, na získanie hodnotenia C najmenej 65 bodov, na získanie hodnotenia D najmenej 60 bodov, na získanie hodnotenia E najmenej 55 bodov. Kredity sa neudelia študentovi, ktorý z niektorého hodnotenia získa menej ako 10 bodov.

Výsledky vzdelávania:

Študent porozumie chronologickému rozdeleniu byzantskej filozofie, analyzuje najvýznamnejšie vplyvy na vytváranie byzantského myslenia, identifikuje základné dejinné konflikty tohto obdobia, generalizuje následky a odvodzuje ďalší historický vývoj. Naučené vedomosti aplikuje v rámci komplexného pochopenia miesta človeka v byzantskej filozofii a naučí sa rozlišovať základné rozdiely medzi byzantskou a latinskou stredovekou filozofiou.

Stručná osnova predmetu:

1. Charakteristika Byzancie a byzantskej filozofie.
2. Periodizácia dejín byzantskej filozofie.
3. Obdobie 1. – 3. storočia: najvýznamnejšie vplyvy na vytváranie byzantského myslenia (helenizmus, judaizmus, gnosticizmus).
4. Obdobie 4. – 5. storočia: vydanie Milánskeho ediktu, legalizácia kresťanstva, vzťah kresťanstva a pohanstva, filozofia a teológia jazyka, filozofické pojmy ουσία (podstata) a υπόστασις (hypostáza), asketické myslenie a vznik mníšstva.
5. Obdobie 6. – 8. storočia: konflikt medzi alexandrijským a antiochijským filozofickým myslením, antropologické otázky (prirodzenosť človeka, sloboda, ľudská osoba, duša, smrť), filozofické pojmy φύσις (prirodzenosť), υπόστασις (hypostáza), filozofická premisa ουκ ἔστιν φύσις ἀνυπόστατος (neexistuje prirodzenosť, ktorá by nemala hypostázu).
6. Obdobie 9. – 12. storočia: byzantskí humanisti (Fótios), prototyp byzantského filozofa (Psellos), skutočná byzantská filozofia ako veda, ktorá poznáva základné pravdy týkajúce sa človeka a sveta, obroda antických štúdií.
7. Obdobie 13. – 15. storočia: byzantská renesancia, logika a prírodná filozofia, hesychastické spory, filozofické pojmy ουσία (podstata) a ενέργειες (energie).
8. Pád Konštantínopola a koniec Byzantskej ríše.

Odporúčaná literatúra:

- ZOZULAK, J. (2013): The Study of Byzantine Philosophy and Its Expansion in Great Moravia. The 1150th Anniversary of the Mission of Saints Constantine (Cyril) and Methodius = Výskum byzantskej filozofie a jej prieniku na Veľkú Moravu. Pri príležitosti 1150. výročia príchodu svätých Konštantína (Cyrila) a Metoda. In: Filozofia. Vol. 68, no. 9 (2013), p. 790-799.
- MILKO, P. (2009): *Úvod do byzantskej filozofie*. Červený Kostelec: Pavel Mervart.
- ZÁSTĚROVÁ, B. a kol. (1992): *Dějiny Byzance*. Praha: Academia.
- DOSTÁLOVÁ, R. (1990): *Byzantská vzdělanost*. Praha: Vyšehrad.
- TRIZIO, M. (2007): Byzantine Philosophy as a Contemporary Historiographical Project. *Recherches de Théologie et Philosophie Médiévales*, 74 (1), 247-294.
- TATAKIS, B. (2003): *Byzantine Philosophy*. Indianapolis/Cambridge: Hackett Publishing Company.
- TATAKIS, B. (2007): *Christian Philosophy in the Patristic and Byzantine Tradition*. Rollinsford.

- TATAKIS, B. (1952): *Thémata christianikés kai byzantinés filosofías*. Athéna: Apostoliké Diakonía tes Ekklesías tes Elládos.
- TATAKIS, B. (1960): *E symbolé tes Kappadokías ste Christianiké Sképsse*. Athéna: Kéntro Mikrasiatikón Spoudón.
- KAPRIEV, G. (2005): *Philosophie in Byzanz*. Würzburg.
- KAPRIEV, G. (2011): *Vyzantijska filosofija*. Sofija: Iztok-Zapad.
- KUKSEWICZ, Z. (1982): *Zarys filozofii średniowiecznej. Filozofia bizantyjska, krajów zakaukaskich, słowiańska, arabska i żydowska*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.